

ARKEOLOGIAN LABORATORIO

Museoviraston arkeologian osastolle

564 01 0087

Oulu Sanginkangas – raportti osittain tuhoutuneen keittokuopan tutkimuksesta

Tiistai-iltana 15. kesäkuuta 1999, kun FM Janne Ikäheimo inventoi harrastusmielessä arkeologisia kohteita Oulun Sanginkankaalla, havaitsi hän Orion-yhtymä Oyj:n avaamassa kaapelikaivannossa puoliksi tuhoutuneen keittokuopan. Vielä samana päivänä hän myös otti yhteyden tehtaan edustajiin, joiden kanssa muinaisjäännös merkittiin seuraavana aamuna maastoon jatkotoimenpiteitä varten keltaisella muovinauhalla. Heti samalla viikolla otettiin yhteys myös Museovirastoon, mutta koska tutkija Markku Torvista ei tavoitettu, toimenpideluvan myönsi puhelinkeskustelun perusteella arkeologian osaston yli-intendentti Paula Purhonen. Osittain tuhoutuneen keittokuopan dokumentoinnin suorittivat lauantaina 19.6.1999 FM Janne Ikäheimo ja FM Timo Ylimaunu. Seuraavassa kuvaus kohteesta ja sen sijainnista, sekä suoritetuista toimenpiteistä.

Sanginkangas sijaitsee Oulujoen pohjoisrannalla, Sanginjoen kylässä, noin 11 kilometriä Oulun tuomiokirkosta itä-kaakkoon. Madekosken silta ylittää Oulujoen noin puoli kilometriä kohteesta etelään (kuva 1). Kankaan itästä puoliskoa hallitsevat Orion-yhtymä Oyj:n tuotantolaitokset sekä huolto- ja edustusrakennukset. Maastotyyppiltään Sanginkangas on mäntyvaltainen kangas, jonka maaperä vaihtelee hiekasta kiviseen moreeniin. Osittain tuhoutunut keittokuoppa sijaitsi noin 200 metriä tehdasalueen itäpuolella, kohti itää viettävän rinteän terassimuodostuman reunassa, kaapelin laskua varten tehdyn kaivannon pohjoisseinämässä (kuva 2). Kaivannon pohjoisreuna oli peittynyt ojasta nostetulla hiekalla, kivillä ja humuksella. Kaapelikaivannon eteläreunalla havaittiin hieman hiiltä, punaiseksi palanutta hiekkaa ja muutama palanut kivi.

Keittokuopan säilyneen osan halkaisija oli 2,2 metriä ja sen syvyys 0,8 metriä. Kaapelikaivannon pohjoisreunassa oli keittokuopan kohdalla humus- ja huuhtoutumiskerroksissa selvä painauma, joka oli peittynyt ojasta nostettuun maahan (kuva 3). Keittokuopan itäreunassa havaittiin 15 senttimetriä paksu huuhtoutumiskerrokset. Palaneista kivistä koostuneen kivipanoksen paksuus kuopassa oli suurimmillaan noin 75 senttimetriä. Palaneiden kivien alapuolella oli 15-25 senttimetriä paksu hiilikerros (kuvat 4-5).

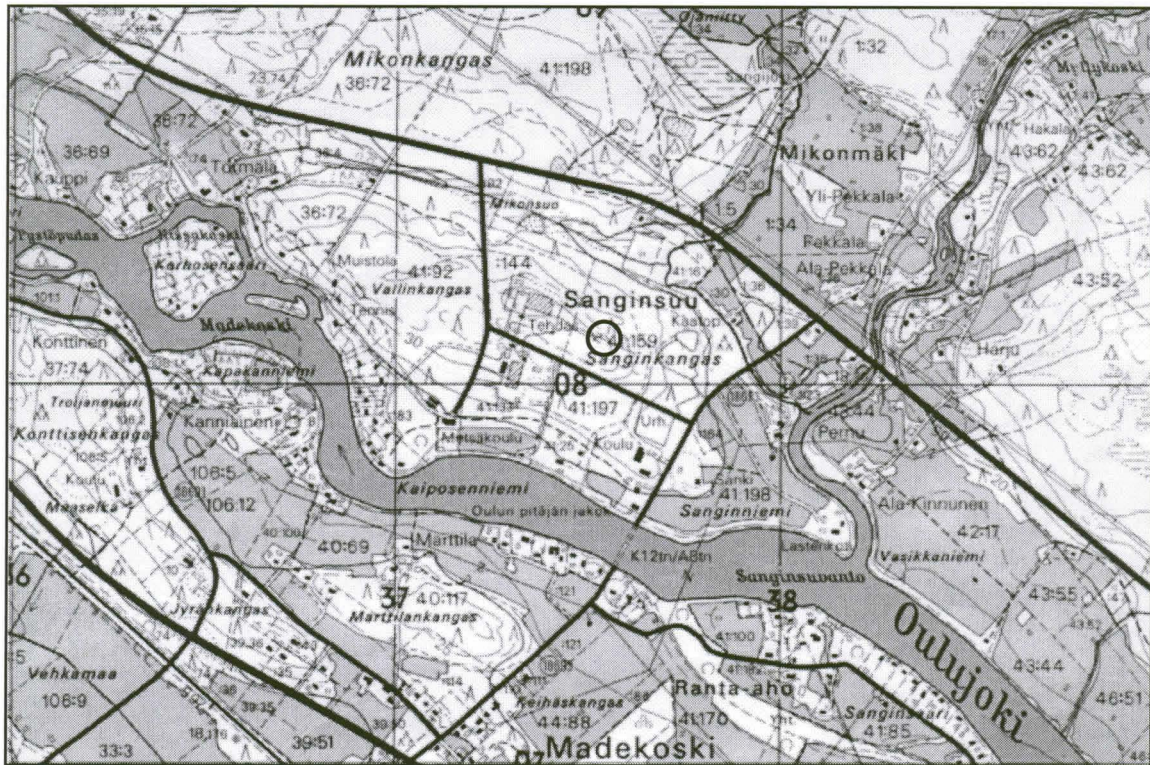
Koska kaivannon koneellinenkin täyttäminen katsottiin keittokuopan säilyneen puolikkaan kannalta vaarattomaksi toimenpiteeksi, ei sitä ryhdytty kaivamaan kokonaisuudessaan. Niinpä toiminta rajoittui irtaimen maa-aineksen poistamiseen kuopan leikkauksen kohdalta sekä leikkauksen puhdistamiseen ja suoristamiseen. Leikkauspiirroksen teon ja valokuvauksen jälkeen keittokuopasta otettiin mahdollista jatkotutkimusta varten hiili- ja maanäyte. Maanäytteen kontrollinäyte otettiin puhtaasta hiekasta kuopan itäpuolelta.

Tehdasalueen ympäristön pintapuolinen läpikäynti tuotti toistakymmentä keittokuoppahavaintoa. Siksi on perusteltua olettaa, että tyyppiltään vastaavia muinaisjäännöksiä löytyy lisää varsinaiselta tehdasalueelta, jonne keittokuopan dokumentoineilla jatko-opiskelijoilla ei valitettavasti ollut pääsyä. Oulun yliopiston arkeologian laboratorio onkin lähestynyt kirjeitse Orion-yhtymä Oyj:tä yhteistyön käynnistämiseksi ja keittokuopparyväsken kartoittamiseksi kesän 2000 aikana. Samassa yhteydessä on tarkoitus analysoida kesäkuussa 1999 tutkitusta keittokuopasta otetut hiili- ja maanäytteet.

Oulussa, maaliskuun 15. päivänä vuonna 2000

Janne Ikäheimo
FL, tutkimusapulainen

Timo Ylimaunu
FM, projektitutkija

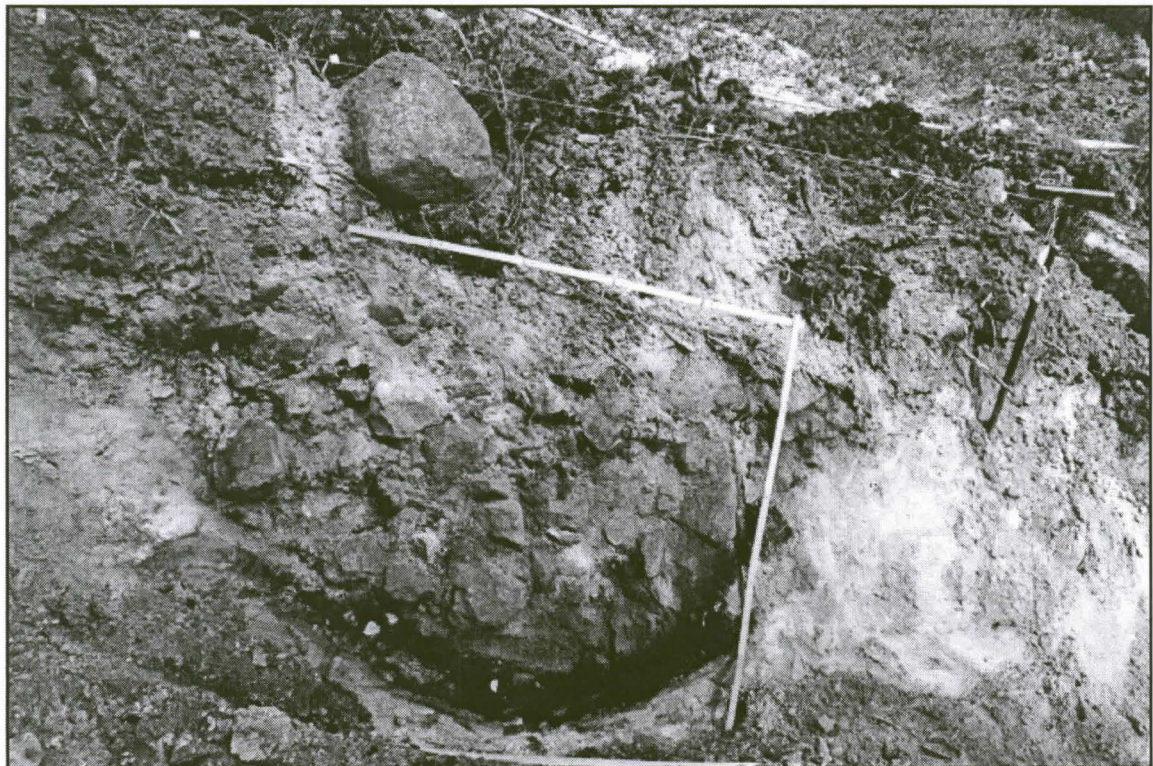
Kuva 1. Oulun Sanginkangas. Osittain tuhoutuneen keittokuopan sijainti merkitty ympyrällä.

Kuva 2. FM Timo Ylimaunu tarkastelee keittokuopan jäänteitä Orion-yhtymä Oyj:n kaapelikaivannossa.

Kuva 3. Keittokuoppa ennen leikkauksen oikaisua ja puhdistusta.

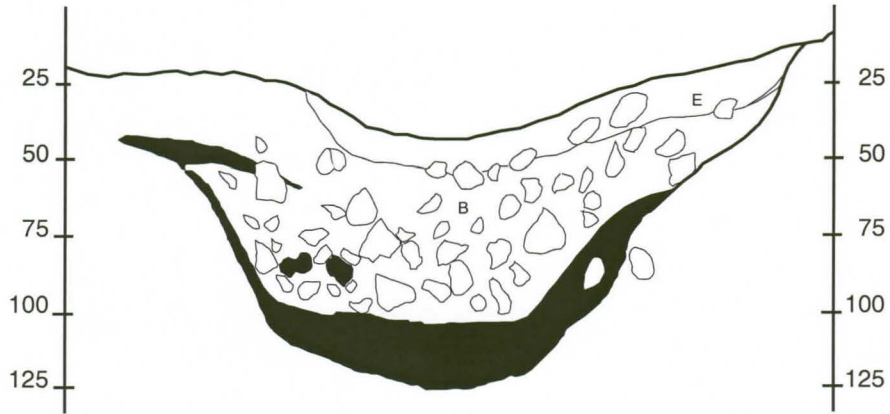

Kuva 4. Keittokuoppa leikkauksen oikaisun ja puhdistuksen jälkeen.

OULU SANGINKANGAS

KEITTOKUOPPA
PROFIILIPIRRROS

FM Timo Ylimaunun dokumentation perusteella
piirtäneet: Annemari Tranberg ja Antti Krapu

E=huuhtoutumiskerros

B=rikastumiskerros

0 0,5 1 metri

Kuva 5. Leikkauspiirros Oulun Sanginkankaan osittain tuhoutuneesta keittokuopasta.